

Kinderen in Europa

4e editie, april 2003

Voor deze vierde editie van *Kinderen in Europa* kozen we als thema de buitenschoolse kinderopvang. Het nummer begint met een korte inleiding geschreven door Pat Petrie, een van de meest vooraanstaande internationale onderzoekers op dit gebied. De opvang van schoolgaande kinderen is later ontstaan dan de opvang van jonge kinderen, maar het aanbod groeit de laatste jaren gestaag in veel landen. Alhoewel deze vorm van opvang aanvankelijk vooral werd georganiseerd om kwetsbare kinderen te beschermen en een oplossing te bieden voor werkende ouders, is inmiddels wel gebleken dat de buitenschoolse kinderopvang nog vele andere functies kan vervullen.

Met de toename van het aantal voorzieningen voor buitenschoolse opvang, steeg ook het percentage dat gevestigd is in scholen. In landen zoals Zweden bijvoorbeeld, heeft dit geleid tot het wijdverspreide fenomeen van de 'hele-dag-scholen', die onderwijs, zorg en ontspanning bieden op één plaats onder leiding van één team. Ook in Denemarken, het Europese land met het grootste aanbod op het gebied van buitenschoolse opvang (bijna 80% van de 6 tot 9-jarigen maakt er gebruik van), zagen we een verschuiving naar buitenschoolse opvang in de scholen zelf. In zijn artikel over de Deense 'vrijtijdsopvang' beschrijft Erik Hønge hoe dit systeem met zijn hoogopgeleide personeel werkt, wat de filosofie erachter is en hoe deze filosofie in de praktijk wordt waargemaakt.

In het Deense artikel komt ook een thema aan bod dat in dit nummer vaker terugkomt: de relatie tussen de buitenschoolse opvang en de school. Is de buitenschoolse opvang er om de school te dienen of moet de buitenschoolse opvang zich juist onderscheiden van de school? Kunnen school en buitenschoolse opvang elkaar aanvullen en een relatie aangaan op basis van gelijkwaardigheid? En moet de buitenschoolse opvang los staan van de school, of er juist in geïntegreerd zijn? In landen (zoals Denemarken) waar de regering wil scoren op het gebied van studentenprestaties en waar wordt gepleit voor meer uren formeel leren staan school en buitenschoolse opvang in toenemende mate op gespannen voet met elkaar.

Dit thema en dit spanningsveld zijn ook aan de orde in Duitsland. Roger Prott beschrijft in zijn artikel hoe de begeleiders in de buitenschoolse opvang heen en weer worden geslingerd tussen de behoeften en de interesses van de kinderen, de eisen van school en ouders en hun eigen professionele vereisten. Het artikel geeft echter voorbeelden van situaties waarin opvoeders erin slagen een evenwicht te vinden tussen deze verschillende verwachtingen. Prott legt ook uit hoe de vroegere drijfveren voor het organiseren van buitenschoolse opvang – opvang voor werkende ouders – achterhaald zijn. Hiervoor in de plaats is een nieuwe beleidsprioriteit gekomen: het verbeteren van de opvoedkundige normen.

De link tussen onderwijs, buitenschoolse opvang en andere buitenschoolse activiteiten is een beleidsthema geworden in Frankrijk. Hier is het de uitdaging de tijd van kinderen in zijn totaliteit te organiseren op een manier die rekening houdt met het levensritme van de kinderen. Het artikel van Arnold Bac en Francine Labadie geeft een overzicht van de opeenvolgende beleidsinitiatieven om de tijd van kinderen te organiseren. Daarin is de school nu eens wel en dan weer niet opgenomen. Moeten scholen deel uitmaken van de nieuwe tijdsorganisatie, of moeten ze juist los daarvan worden gezien? Het antwoord op die vraag bevat wellicht de sleutel voor een mogelijke hervorming van het Franse onderwijssysteem.

Het is duidelijk dat buitenschoolse kinderopvang verschillende functies kan vervullen en uiteenlopende vormen kan aannemen. Het artikel van Joëlle Mottint toont niet alleen aan dat buitenschoolse opvang in de Franse Gemeenschap van België vele gedaanten kan aannemen, maar ook dat het belangrijk is dat ieder centrum zijn eigen identiteit kan creëren. Aan de hand van het voorbeeld van een Brussels centrum, toont zij aan dat dit een complex proces is, waarbij rollen evolueren en een overlevings- en ontwikkelingsstrategie moet worden bepaald. Verder beschrijft zij in haar artikel ook de geschiedenis, de cultuur en de waarden van het centrum en de mensen die er werken.

Het 'focus-artikel' gaat deze keer over een bijzonder experiment in Gent, waar een aantal scholen zich liet inspireren door het werk van de Franse opvoedkundige Célestin Freinet. Deze scholen, waar Freinets pedagogische ideeën op een levendige manier in de praktijk worden gebracht, tonen aan dat individuen en gemeenschappen wel degelijk in staat zijn om lokale culturele projecten voor kinderen op te zetten.

Peter Moss, hoofdredacteur

Met steun van de Bernard van Leer Foundation